

1 Co w praktyce oznaczają pojęcia „świadczenia alimentacyjne” oraz „obowiązek alimentacyjny”? Na kim spoczywa obowiązek wypłaty świadczenia alimentacyjnego na rzecz innej osoby?

W łotewskich przepisach krajowych nie przewidziano kompleksowej definicji świadczeń alimentacyjnych; istnieje jednak powszechne rozumienie określonych kwestii dotyczących obowiązku alimentacyjnego wobec innej osoby. Przykładowo świadczenia alimentacyjne na rzecz dziecka oznaczają wydatki, które każdy rodzic ma obowiązek ponosić na rzecz dziecka niezależnie od swojej sytuacji finansowej. Minimalną kwotę świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka określił rząd (Ministru kabinets, Rada Ministrów). Definicję świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka zawiera ustawa o Alimentacyjnym Funduszu Gwarancyjnym.

W odniesieniu do wielu kwestii związanych z obowiązkami alimentacyjnymi, które mogą mieć różne nazwy, takie jak alimenty (*uzturīdzekļi*) czy świadczenie wyrównawcze (*līdzekļi iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai*) – powszechne ich rozumienie opiera się na utrwalonym orzecznictwie sądów. Na przykład co do zasady przyjmuje się, że obowiązek alimentacyjny między małżonkami oznacza długoterminową pomoc finansową zapewnianą przez jednego małżonka na rzecz drugiego, którego sytuacja materialna uległa pogorszeniu.

Osoby, na których spoczywa obowiązek alimentacyjny**Obowiązek rodziców względem swoich dzieci**

Rodzice są zobowiązani do łożenia na utrzymanie swojego dziecka, dopóki nie będzie ono w stanie samodzielnie się utrzymać. Obowiązek utrzymywania dziecka nie ustaje zatem wraz z osiągnięciem przez nie pełnoletniości. Sąd może jednak stwierdzić, czy roszczenie alimentacyjne powinno zostać uwzględnione, jeżeli dziecko jest pełnoletnie, nie kontynuuje nauki ani szkolenia zawodowego i jest w stanie samodzielnie się utrzymać z własnej pracy, ale tego nie robi. Należy mieć na uwadze, że obowiązek rodziców do łożenia na utrzymanie swoich dzieci musi być proporcjonalny do sytuacji finansowej rodzica. Każdy rodzic ma niemniej obowiązek zapewnienia minimalnej kwoty świadczeń alimentacyjnych określonej przez rząd niezależnie od swojej sytuacji finansowej. Obowiązek utrzymywania dziecka jest wiążący niezależnie od tego, czy dziecko zamieszkuje z jednym rodzicem czy z obojgiem rodziców, czy też mieszka osobno.

Łożenie na utrzymanie dziecka oznacza zapewnienie mu wyżywienia, ubrań, mieszkania i opieki zdrowotnej, opieki osobistej, wykształcenia i wychowania (troski zarówno o jego psychiczny, jak i fizyczny rozwój, mając w sposób należyty na uwadze osobowość, umiejętności i zainteresowania dziecka, a także przygotowanie dziecka do podjęcia użytecznej pracy w społeczeństwie).

Obowiązek dzieci względem swoich rodziców

Obowiązek alimentacyjny dzieci względem swoich rodziców obowiązuje wszystkie dzieci w równym stopniu. Jeżeli możliwości finansowe dzieci są nierówne, sąd może określić ich obowiązek zapewniania środków utrzymania rodzicom proporcjonalnie do sytuacji finansowej każdego z nich.

Obowiązek małżonka względem współmałżonka

Jeżeli małżeństwo zostało unieważnione i tylko jeden z byłych małżonków zdawał sobie sprawę, że małżeństwo mogło zostać unieważnione w momencie jego zawarcia, drugi małżonek, który nie był tego świadomy, ma prawo żądać od pierwszego małżonka środków wyrównawczych stosownie do sytuacji finansowej pierwszego małżonka w celu utrzymania dotychczasowego poziomu dobrobytu współmałżonka. W trakcie rozwodu lub również po rozwodzie jeden z byłych małżonków może żądać od drugiego byłego małżonka środków wyrównawczych stosownie do sytuacji finansowej takiego drugiego małżonka w celu utrzymania dotychczasowego poziomu dobrobytu współmałżonka.

Obowiązek zapewniania byłemu małżonkowi świadczenia wyrównawczego nie występuje, jeżeli:

czas, który minął od rozwodu lub unieważnienia małżeństwa, jest równy czasowi trwania zakończonemu małżeństwu lub czasowi pożycia w małżeństwie, które zostało unieważnione;

były małżonek ponownie wstąpił w związek małżeński;

dochód byłego małżonka jest wystarczający do samodzielnego utrzymania się;

były małżonek celowo rezygnuje z utrzymywania się z własnej pracy;

były małżonek, na którym spoczywa obowiązek alimentacyjny, nie dysponuje wystarczającymi środkami, aby samodzielnie się utrzymać, lub stał się niezdolny do pracy;

były małżonek popełnił przestępstwo przeciwko drugiemu byłemu małżonkowi lub przeciwko życiu, zdrowiu, wolności, mieniu lub dobremu imieniu wstępnym lub zstępnych drugiego małżonka;

były małżonek porzucił drugiego byłego małżonka znajdującego się w trudnej sytuacji, chociaż mógł udzielić mu pomocy;

były małżonek umyślnie wysunął nieprawdziwe oskarżenie o popełnienie przestępstwa przeciwko dowolnej z osób, o których mowa w pkt 6;

były małżonek prowadzi rozrzutny lub niemoralny tryb życia;

jeden z małżonków nie żyje lub został uznany za zmarłego;

występują inne ważne powody.

Obowiązek dziadków względem wnuków

Jeżeli dziecko nie ma rodziców lub jeżeli nie są oni w stanie go utrzymać, obowiązek ten spoczywa na dziadkach w równym stopniu. Jeżeli możliwości finansowe dziadków są nierówne, sąd może określić ich obowiązki proporcjonalnie do sytuacji finansowej każdego z nich.

Obowiązek wnuków względem dziadków

Obowiązek utrzymywania dziadków w razie konieczności w podobny sposób spoczywa na wnukach w równym stopniu. Jeżeli możliwości finansowe wnuków są nierówne, sąd może określić ich obowiązek zapewniania środków utrzymania dziadkom proporcjonalnie do sytuacji finansowej każdego z wnuków.

Obowiązki alimentacyjne na podstawie umowy o świadczenia alimentacyjne

Strony mogą uzgodnić wypłacanie świadczeń alimentacyjnych na podstawie umowy o świadczenia alimentacyjne. Zgodnie z umową o świadczenia alimentacyjne jedna ze stron zapewnia drugiej stronie pewne korzyści materialne, w formie pieniężnej lub w naturze, a w zamian za to druga strona

zobowiązuje się do utrzymania pierwszej strony dożywotnio, chyba że uzgodniono inny okres. O ile nie uzgodniono inaczej, do świadczeń alimentacyjnych zalicza się wyżywienie, mieszkanie, ubrania i opieka; jeżeli otrzymującym świadczenia alimentacyjne jest małoletni, oznacza to również wychowanie i wykształcenie w placówce szkolnictwa podstawowego.

Obowiązki alimentacyjne wynikające ze szkody na osobie

Jeżeli osoba, na której spoczywa obowiązek alimentacyjny względem jakiejś innej osoby, umrze w wyniku szkody na osobie, obowiązek ten przechodzi na osobę odpowiedzialną za śmierć pokrzywdzonego. Kwotę takiego odszkodowania ustala sąd w zależności od wieku zmarłego, jego możliwości samodzielnego utrzymania się przed śmiercią, a także potrzeb osoby będącej wierzycielem alimentacyjnym. Jeżeli wierzyciel alimentacyjny dysponuje wystarczającymi środkami utrzymania, roszczenie nie przysługuje.

2 Do jakiego wieku dziecko ma prawo do otrzymywania świadczeń alimentacyjnych? Czy przepisy dotyczące świadczeń alimentacyjnych różnią się w odniesieniu do osób nieletnich i dorosłych?

Rodzice dziecka są zobowiązani dołożenia na jego utrzymanie, dopóki nie będzie ono w stanie samodzielnie się utrzymać. Obowiązek utrzymywania dziecka nie ustaje zatem wraz z osiągnięciem przez nie pełnoletniości. Sąd może jednak dokonać stwierdzenia, czy roszczenie alimentacyjne powinno zostać uwzględnione, jeżeli dziecko jest pełnoletnie, nie kontuuje nauki ani szkolenia zawodowego i jest w stanie samodzielnie się utrzymać z własnej pracy, ale tego nie robi.

W przepisach prawa łotewskiego nie zdefiniowano, czym jest świadczenie wyrównawcze. Nie określono również, czego wymaga obowiązek alimentacyjny względem rodziców czy dziadków.

W przepisach prawa łotewskiego zdefiniowano świadczenia alimentacyjne na rzecz dzieci jako zapewnianie dziecku wyżywienia, ubrań, mieszkania i opieki zdrowotnej, opieki osobistej, wykształcenia i wychowania (troski zarówno o jego psychiczny, jak i fizyczny rozwój, mając w sposób należyty na uwadze osobowość, umiejętności i zainteresowania dziecka, a także przygotowanie dziecka do podjęcia użytecznej pracy w społeczeństwie). Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od prawa dziecka do odpowiednich warunków życia i od jego faktycznych potrzeb.

3 Czy aby otrzymać świadczenia alimentacyjne, konieczne jest złożenie wniosku do właściwego organu lub sądu? Jakie są główne etapy takiej procedury?

W celu otrzymania dowolnych świadczeń alimentacyjnych powód musi wystąpić do sądu zgodnie z procedurą przewidzianą w kodeksie postępowania cywilnego. Powód musi złożyć do sądu pismo wszczynające postępowanie i inne niezbędne dokumenty.

Rodzice dziecka mogą zawrzeć umowę w formie aktu notarialnego (*notarial akts*), w której określone zostaną miesięczne świadczenia alimentacyjne. Tego rodzaju umowa jest czynnością cywilnoprawną, która wywołuje skutki prawne – w umowie obie strony zobowiązują się do przestrzegania i wypełniania postanowień umowy zawartej zgodnie z prawem. Jeżeli jedno z rodziców dziecka nie wypełnia postanowień umowy co do wypłaty świadczeń alimentacyjnych w formie płatności jednorazowej lub płatności okresowych, umowę można przekazać komornikowi sądowemu (*tiesu izpildītājs*) w celu jej wykonania.

Na Łotwie ustanowiono Alimentacyjny Fundusz Gwarancyjny (Uzturīdžekļu garantiju fonds) w celu zapewniania świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci z budżetu państwa. Funduszem zarządza Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego (Uzturīdžekļu garantiju fonda administrācija, dalej: Administracja Funduszu). Administracja Funduszu podlega bezpośrednio Ministerstwu Sprawiedliwości.

Świadczenia alimentacyjne można uzyskać z Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego, pod warunkiem że pierwszą próbę odzyskania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych podjęto na drodze postępowania sądowego: jeżeli roszczenia nie udaje się wykonać, wierzyciel może zwrócić się do Administracji Funduszu.

Administracja Funduszu wypłaca świadczenia alimentacyjne jedynie wtedy, gdy uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającym zastosowanie prawem cywilnym procesowym jest niemożliwe, lub gdy dłużnik wykonuje orzeczenie sądu nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego określonej przez rząd.

Administracja Funduszu ma obowiązek działania jako organ prowadzący egzekucję długu przeciwko dłużnikowi bez konieczności wydania przez sąd jakiegokolwiek szczególnego postanowienia w tej kwestii w odniesieniu do kwoty wszelkich świadczeń alimentacyjnych wypłaconych przez fundusz.

Procedura uzyskania świadczenia alimentacyjnego z Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego jest następująca:

wnioskodawca – wierzyciel alimentacyjny w przypadku świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka – może wystąpić bezpośrednio do Administracji Funduszu, składając wniosek i następujące dokumenty:

odpis orzeczenia sądu przyznającego świadczenie alimentacyjne;

zaświadczenie wydane przez komornika sądowego potwierdzające, że wykonanie orzeczenia przyznającego świadczenie alimentacyjne wobec dłużnika okazało się niemożliwe lub że dłużnik wykonał orzeczenie sądu nakazujące odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych, ale nie zapłacił minimalnej kwoty świadczeń alimentacyjnych określonej przez rząd; takie zaświadczenie należy przedłożyć Administracji Funduszu w terminie jednego miesiąca od daty jego wydania;

jeżeli świadczeń alimentacyjnych dochodzi się za pośrednictwem upoważnionego pełnomocnika – dokument potwierdzający udzielenie pełnomocnictwa.

4 Czy można złożyć wniosek w imieniu krewnego (jeżeli tak, to w jakim stopniu pokrewieństwa?) lub osoby małoletniej?

Tak, upoważniony pełnomocnik może wystąpić z pozwem w imieniu krewnego lub członka najbliższej rodziny. W przypadku świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci roszczenie mogą zgłosić ich przedstawiciele ustawowi, np. ich rodzice lub opiekunowie.

5 Jeżeli planuję wnieść sprawę do sądu, w jaki sposób mogę uzyskać informację, który sąd jest właściwy?

Przepisy dotyczące właściwości stanowią, że sądem właściwym w sprawach o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych każdego rodzaju będzie sąd rejonowy lub sąd miejski (*rajona (pilsētas) tiesa*).

Na Łotwie właściwość sądu ustala się na podstawie następujących przepisów:

rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych („rozporządzenie w sprawie zobowiązań alimentacyjnych”);

dwustronnych i wielostronnych traktatów wiążących Republikę Łotewską;

kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli przepisy rozporządzenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych ani dwustronnych i wielostronnych traktatów wiążących Republikę Łotewską nie mają zastosowania.

Kodeks postępowania cywilnego stanowi, że następujące sądy łotewskie są właściwe w sprawach związanych z roszczeniami alimentacyjnymi:

powództwo można wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego;

jeżeli miejsce zamieszkania pozwanego nie jest znane lub jeżeli pozwany nie ma stałego miejsca zamieszkania na Łotwie, powództwo można wnieść do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się nieruchomości należąca do pozwanego, lub do sądu właściwego dla miejsca ostatniego znanego miejsca zamieszkania;

powództwo o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz dziecka lub rodzica można również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;

powództwo z tytułu obowiązku alimentacyjnego wynikającego ze szkody na osobie można również wytoczyć w miejscu zamieszkania powoda lub w miejscu, w którym szkoda została wyrządzona.

6 Czy aby wnieść sprawę do sądu jako wnioskodawca, muszę być reprezentowany przez pełnomocnika (np. prawnika, organ administracyjny na szczeblu centralnym lub lokalnym)? Jeżeli nie, jakie procedury mają zastosowanie?

W celu wszczęcia postępowania i zgłoszenia roszczenia w sądzie powód nie musi korzystać z usług prawnika ani żadnego innego pełnomocnika. Powód nie musi również podejmować żadnej formy pojednania przed rozpoznaniem sprawy przez sąd.

Przygotowując jednak sprawę do rozpoznania, sędzia musi wezwać strony do podjęcia próby pojednania. Zachęca się zatem strony do zawarcia ugody przed rozpoznaniem sprawy przez sąd.

Należy również podkreślić, że strony mogą porozumieć się co do roszczeń alimentacyjnych bez wytaczania powództwa przed sąd.

7 Czy muszę wnieść opłatę sądową, aby wnieść sprawę do sądu? Jeżeli tak, to jaka jest przybliżona wysokość tych opłat? Czy w przypadku nieposiadania wystarczających środków finansowych mogę ubiegać się o pomoc prawną w celu pokrycia kosztów postępowania?

Zgodnie z art. 43 kodeksu postępowania cywilnego następujące osoby są zwolnione z uiszczania kosztów sądowych na rzecz państwa (opłaty skarbowej (*valsts nodeva*), opłaty rejestrowej (*kancelejas nodeva*) i kosztów procesowych (*ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi*)):

powodowie w przypadku roszczeń o odzyskanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka lub rodzica i w przypadku powództwa o ustalenie ojcostwa, jeżeli powództwo wytoczono wraz ze zgłoszeniem roszczenia o odzyskanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka;

wnioskodawcy w przypadku uznania lub uznania i wykonania orzeczenia sądu innego państwa dotyczącego świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka lub rodzica;

powodowie w odniesieniu do roszczeń wynikających ze szkód na osobie, które skutkują okaleczeniem lub innym rozstrojem zdrowia lub też śmiercią; pozwani w sprawy dotyczących obniżenia wysokości świadczeń alimentacyjnych orzeczonych przez sąd na rzecz dziecka lub rodzica.

Pismem wszczynającym postępowanie (*prasības pieteikumu*) może być pozew zwykły lub wzajemny, wniosek złożony w sprawie już zawisłej przez osobę trzecią występującą z niezależnym roszczeniem w odniesieniu do przedmiotu sporu, wniosek w specjalnym postępowaniu nieprocesowym lub inny wniosek złożony do sądu, który przewidziano w odpowiednich przepisach prawa; w przypadku każdego pisma wszczynającego postępowanie należy uiścić opłatę skarbową w następującej wysokości:

w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 2 134 EUR: 15% tej kwoty, ale nie mniej niż 71,14 EUR;

w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu mieści się w przedziale od 2 135 EUR do 7 114 EUR: 320,10 EUR plus 4% wartości przedmiotu sporu przekraczającej 2 134 EUR;

w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu mieści się w przedziale od 7 115 EUR do 28 457 EUR: 519,30 EUR plus 3,2% wartości przedmiotu sporu przekraczającej 7 114 EUR;

w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu mieści się w przedziale od 28 458 EUR do 142 287 EUR: 1 202,28 EUR plus 1,6% % wartości przedmiotu sporu przekraczającej 28 457 EUR;

w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu mieści się w przedziale od 142 288 EUR do 711 435 EUR: 3023,56 EUR plus 1% % wartości przedmiotu sporu przekraczającej 142 287 EUR;

w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 711 435 EUR: 8 715,04 EUR plus 0,6% % wartości przedmiotu sporu przekraczającej 711 435 EUR.

W sprawach dotyczących odzyskania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych uznaje się, że dochodzona kwota jest równa całkowitej kwocie należnej za jeden rok.

Na Łotwie zagranicznym powodom lub wnioskodawcom, którzy są uprawnieni do pomocy prawnej na mocy rozporządzenia (WE) nr 4/2009, pomocy prawnej udziela organ centralny ustanowiony na podstawie rozporządzenia. Organem tym jest Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego.

Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego zapewnia krajowym wierzycielom alimentacyjnym i zagranicznym wierzycielom uprawnionym do pomocy prawnej na mocy rozporządzenia nr (WE) nr 4/2009 pomoc prawną i reprezentację przed lotewskimi sądami i organami egzekucyjnymi.

W przypadkach nieprzewidzianych w rozporządzeniu (WE) nr 4/2009 państwo lotewskie przyznaje pomoc prawną osobie, której szczególna sytuacja lub której sytuacja majątkowa i dochodowa uniemożliwiają zagwarantowanie ochrony własnych praw. Pomoc prawna jest przyznawana zgodnie z przepisami ustawy o państwowej pomocy prawnej.

Co do zasady w przypadkach, które nie wchodzą w zakres rozporządzenia (WE) nr 4/2009, pomoc prawna jest dostępna na pokrycie wydatków na sporządzenie pism procesowych, konsultacje prawne w trakcie postępowania sądowego i reprezentację w sądzie. W sporach transgranicznych oprócz pomocy, o której mowa powyżej, istnieje również prawo do skorzystania z usług tłumacza ustnego, do otrzymania tłumaczenia niektórych dokumentów sądowych lub pozasądowych lub też dokumentów przedłożonych przez powoda, które są niezbędne do wydania orzeczenia w sprawie, a w określonych przypadkach nawet do pokrycia kosztów podróży związanych z udziałem w postępowaniu sądowym. Państwo nie pokrywa kosztów sądowych. Do kosztów sądowych zalicza się opłatę skarbową, opłatę rejestrową i koszty procesowe, takie jak kwoty należne świadkom i biegłym, wydatki związane z przesłuchaniem świadków, wydatki związane z dostarczeniem odpisu pozwu i wezwania do stawienia się przed sądem itp. Sąd po uwzględnieniu sytuacji materialnej danej osoby może jednak zwolnić ją częściowo lub w całości z uiszczenia kosztów sądowych na rzecz państwa lub zezwolić na uiszczenie tych kosztów w ratach.

8 Jaką formę świadczeń alimentacyjnych może przyznać sąd? W jaki sposób obliczana jest wysokość świadczeń alimentacyjnych? Czy decyzja sądu może zostać skorygowana w celu uwzględnienia zmian kosztów utrzymania lub sytuacji rodzinnej? Jeżeli tak, w jaki sposób (np. za pomocą systemu automatycznej indeksacji)?

W przypadku gdy sąd przyznaje świadczenia alimentacyjne na rzecz dziecka, może je przyznać w postaci określonej kwoty lub w innej postaci, np. żywienia, ubrania, mieszkania itp., lub też w obu postaciach.

Oceniając i przyznając określoną kwotę świadczeń alimentacyjnych, sąd uwzględni przede wszystkim sytuację materialną stron, ich warunki życia i sytuację rodzinną, przywiązując należyłą wagę do przedstawionych przez nie dowodów.

Orzekając o odzyskaniu należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz dziecka, sąd oceni wszystkie okoliczności i dowody sprawy i ustali kwotę świadczeń alimentacyjnych. Minimalna kwota świadczeń alimentacyjnych, którą każdy rodzic ma obowiązek uiścić miesięcznie na każde dziecko zgodnie z zasadami ustalonymi przez rząd. Świadczenia te wypłaca się od momentu narodzin dziecka do ukończenia przez nie siódmego roku życia. Wynoszą one 25% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia określonego przez rząd; na każde dziecko od ukończenia przez nie 7 roku życia do momentu ukończenia 18 lat kwota ta wynosi 30% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia określonego przez rząd.

Po przyznaniu świadczeń alimentacyjnych jakkolwiek zmiana kwoty i okresu płatności oraz jakkolwiek zwolnienie z wypłacania świadczeń wymaga złożenia nowego pozwu przez zainteresowaną stronę. Sąd może wówczas zweryfikować kwotę świadczeń alimentacyjnych w nowym postępowaniu, biorąc pod uwagę zmiany sytuacji materialnej i rodzinnej zainteresowanych stron, oraz odpowiednio podnieść lub obniżyć wysokość świadczeń.

9 W jaki sposób wypłacane są świadczenia alimentacyjne i komu?

Dłużnik alimentacyjny musi wypłacać świadczenie alimentacyjne na rzecz wierzyciela alimentacyjnego. Jeżeli z roszczeniem w imieniu małoletniego dziecka wystąpił jeden z jego rodziców lub jego opiekun, świadczenia alimentacyjne wypłaca się tej osobie, a nie dziecku. Tradycyjnie świadczenie alimentacyjne jest wypłacane okresowo w określonych kwotach, np. w postaci potrącenia z wynagrodzenia, rzadziej płatności przyjmują inne formy.

10 Jeżeli dana osoba (dłużnik alimentacyjny) nie płaci dobrowolnie, jakie działania można podjąć, aby zmusić taką osobę do zapłaty?

Jeżeli dłużnik nie wypłaca świadczeń alimentacyjnych dobrowolnie, wierzyciel alimentacyjny musi uzyskać tytuł wykonawczy (*izpildu raksts*) w sądzie, który rozpoznawał sprawę. Wspomniany tytuł wykonawczy lub tytuł wykonawczy sporządzony w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej musi zostać przedłożony komornikowi (*tiesu izpildītājs*) do celów wykonania w terminie 10 lat od momentu gdy postanowienie lub wyrok sądu weszły w życie, z wyjątkiem sytuacji, w których zastosowanie mają inne terminy przedawnienia. (Jeżeli odzyskanie świadczeń okresowych następuje w wyniku wyroku sądu, tytuł wykonawczy pozostaje w mocy przez cały okres, na który zasądzone świadczenia okresowe, a termin przedawnienia biegnie od ostatniego dnia dla każdej płatności). Komornik rozpoczyna egzekucję przymusową na pisemny wniosek wierzyciela alimentacyjnego. Komornik musi przyjąć tytuł wykonawczy, jeżeli miejsce zamieszkania dłużnika albo miejsce, w którym znajduje się nieruchomości do niego należąca lub jego miejsce pracy, są objęte rewirem komornika (*iecirknis*). Komornik może również przyjąć inne tytuły wykonawcze, na podstawie których przeprowadza się egzekucję w okręgu sądu rejonowego (*apgabaltiesa*), przy którym działa komornik; jest to obszar, w którym komornik jest uprawniony do działania.

Do przymusowych środków egzekucyjnych zalicza się: egzekucję z ruchomości należących do dłużnika, w tym z ruchomości będących w posiadaniu innych osób oraz wartości niematerialnych i prawnych należących do dłużnika, poprzez ich sprzedaż; egzekucję z kwot należnych dłużnikowi od innych osób (wynagrodzenia za pracę i świadczeń równoważnych temu wynagrodzeniu, innych źródeł dochodu dłużnika, depozytów w instytucjach kredytowych); egzekucja z nieruchomości należących do dłużnika poprzez ich sprzedaż; inne środki wskazane w wyroku.

11 Proszę opisać w skrócie wszelkie ograniczenia środków egzekucyjnych, w szczególności przepisy dotyczące ochrony dłużnika oraz termin przedawnienia lub termin zawity w ramach obowiązującego w państwa kraju systemu egzekwowania.

Zgodnie z art. 570 kodeksu postępowania cywilnego egzekucji nie można prowadzić z majątku dłużnika, jeżeli dłużnik pracuje lub otrzymuje emeryturę/rentę lub stypendium, a kwota podlegająca odzyskaniu nie przekracza tej części miesięcznego dochodu, z której zgodnie z prawem można prowadzić egzekucję. W kodeksie postępowania cywilnego sprecyzowano kategorie mienia, z których nie można prowadzić egzekucji, np. z niektórych artykułów gospodarstwa domowego, wyposażenia gospodarstwa domowego lub niezbędnej odzieży dłużnika i członków jego rodziny, którzy pozostają na jego utrzymaniu. Zgodnie z art. 594 kodeksu postępowania cywilnego dopóki dług, którego dotyczy postępowanie egzekucyjne, nie zostanie w pełni odzyskany, dokonuje się potrąceń zgodnie z dokumentami egzekucyjnymi z wynagrodzenia dłużnika za pracę i świadczeń równoważnych temu wynagrodzeniu wypłacanych dłużnikowi, z zastrzeżeniem następujących warunków:

w sprawach dotyczących odzyskania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz małoletnich dzieci lub na korzyść Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego nie podlega zajęciu część wynagrodzenia dłużnika za pracę i świadczeń równoważnych temu wynagrodzeniu wynosząca 50% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia; na każde małoletnie dziecko będące na utrzymaniu dłużnika należy pozostawić środki w kwocie równej świadczeniu z państwowego systemu zabezpieczenia społecznego;

w innych sprawach dotyczących odzyskania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych kwota potrącona z wynagrodzenia za pracę dłużnika i świadczeń równoważnych temu wynagrodzeniu może wynosić 50%, ale wolna od zajęcia musi pozostać kwota równoważna minimalnemu miesięcznemu wynagrodzeniu; na każde małoletnie dziecko będące na utrzymaniu dłużnika należy pozostawić środki w kwocie równej świadczeniu z państwowego systemu zabezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 632 kodeksu postępowania cywilnego wierzyciel, którego roszczenie zostało stwierdzone orzeczeniem, lub dłużnik może zaskarżyć czynności komornika podejmowane w trakcie wykonywania wyroku lub odmowę przeprowadzenia takich czynności przez komornika, z wyjątkiem szczególnych sytuacji; skarga musi zostać złożona w sądzie rejonowym lub w sądzie miejskim właściwym dla miejsca, w którym znajduje się kancelaria komornika, w terminie 10 dni od dnia, w którym zaskarżone czynności miały miejsce lub, jeżeli skarżący nie powiadomiono o czasie i miejscu podjęcia czynności, od dnia, w którym skarżący dowiedział się o takich czynnościach. Zgodnie z art. 634 kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli wyrok zostanie wykonany, a następnie uchylony i po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd wyda wyrok oddalający roszczenie lub postanowienie o umorzeniu postępowania sądowego lub o pozostawieniu sprawy bez rozpoznania, postępowanie egzekucyjne umarza się i wszystko, co odzyskano od pozwanego na korzyść powoda na podstawie uchylonego wyroku, należy zwrócić pozwanemu.

Zgodnie z art. 546 kodeksu postępowania cywilnego tytuły wykonawcze można przedstawić w celu przeprowadzenia egzekucji przymusowej w terminie 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia sądu, pod warunkiem że przepisy prawa nie przewidują innych terminów przedawnienia. Jeżeli odzyskanie świadczeń okresowych następuje w wyniku wyroku sądu, tytuł wykonawczy pozostaje w mocy przez cały okres, na który zasądzone świadczenia okresowe, a termin przedawnienia biegnie od ostatniego dnia terminu przewidzianego dla każdej płatności.

12 Czy istnieje organizacja lub organ, które pomagają przy dochodzeniu roszczeń alimentacyjnych?

Istnieje możliwość zwrócenia się do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego w celu otrzymania świadczeń alimentacyjnych dla małoletniego, jeżeli uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa cywilnego procesowego jest niemożliwe, lub jeżeli dłużnik wykonuje orzeczenie nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego.

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 4/2009 istnieje możliwość zwrócenia się do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego w celu odzyskania świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, który nie przybywa już na Łotwie. Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego pełni funkcję organu centralnego na Łotwie do celów rozporządzenia.

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 4/2009 osoba, która jest uprawniona do otrzymania świadczeń alimentacyjnych, może zwrócić się do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego oraz złożyć wniosek skierowany do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w celu: uzyskania orzeczenia nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w państwie, w którym zamieszkuje pozwany; skorygowania kwoty świadczeń alimentacyjnych (obniżenia lub podwyższenia); uzyskania orzeczenia nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych i ustalenie ojcostwa dziecka w państwie, w którym zamieszkuje pozwany; zapewnienia uznania orzeczenia sądu łotewskiego nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w celu uzyskania tytułu wykonawczego lub w celu jego wykonania.

13 Czy organizacje (rządowe lub prywatne) mogą dokonywać wypłaty zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych w całości lub w części w zastępstwie dłużnika?

Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego może działać w zastępstwie dłużnika alimentacyjnego w przypadku świadczeń na rzecz dzieci, jeżeli uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającym zastosowanie

prawem cywilnym procesowym jest niemożliwe, lub jeżeli dłużnik wykonuje orzeczenie sądu nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego określonej przez rząd. Jeżeli Administracja Funduszu wypłaca świadczenie alimentacyjne, ma prawo podjąć działania mające na celu odzyskanie wypłaconych kwot wraz z odsetkami ustawowymi (zob. pkt 3 powyżej).

14 Jeżeli zamieszkują na terytorium danego państwa członkowskiego, a dłużnik alimentacyjny zamieszkuje w innym państwie:

14.1 Czy mogę uzyskać pomoc organu rządowego lub organizacji prywatnej w danym państwie członkowskim?

W przypadku gdy powód i dziecko mają stałe miejsce zamieszkania na Łotwie, ale dłużnik alimentacyjny zamieszkuje w innym państwie, powód może zwrócić się do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego, jeżeli uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa cywilnego procesowego jest niemożliwe, lub jeżeli dłużnik wykonuje orzeczenie sądu nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego.

Jeżeli dłużnik zamieszkuje w innym państwie i nie jest właścicielem żadnego mienia na Łotwie, z którego można by przeprowadzić egzekucję, powód powinien przekazać orzeczenie sądu do celu jego uznania i wykonania w odpowiednim innym państwie przed zwróceniem się do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego. Jeżeli wykonanie orzeczenia w innym odpowiednim państwie okaże się niemożliwe, powód może zwrócić się do Administracji Funduszu o przejęcie roli dłużnika w odniesieniu do świadczeń alimentacyjnych podlegających egzekucji.

Na mocy rozporządzenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego pełni funkcję organu centralnego (zob. pkt 3 i pkt 13) i w ramach rozporządzenia (WE) nr 4/2009 można zwrócić się do Administracji Funduszu o pomoc.

Jeżeli sąd łotewski wyda orzeczenie nakazujące egzekucję świadczeń alimentacyjnych, a osoba zamieszkująca na Łotwie chce, aby orzeczenie to zostało uznane lub wykonane w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, lub też chce uzyskać orzeczenie sądowe przeciwko dłużnikowi zamieszkującemu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego może pomóc tej osobie na podstawie rozporządzenia (WE) nr 4/2009 w przekazaniu orzeczenia sądu łotewskiego innemu odpowiedniemu państwu do celu uznania lub wykonania oraz w celu uzyskania orzeczenia zagranicznego.

Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego może działać w zastępstwie dłużnika i wypłacać świadczenia alimentacyjne małoletniemu dziecku oraz może przedstawić informacje dotyczące kwestii alimentacyjnych.

(Zob. pkt 3 i pkt 13.)

14.2 Jeżeli tak, w jaki sposób mogę skontaktować się z danym organem lub organizacją?

Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija (Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego)

Adres: Pulkveža Brieža iela 15, Rīga,

LV-1010, Łotwa

Nr telefonu: +371 67830626

Faks: +371 67830636

Adres e-mail: pasts@ugf.gov.lv

15 Jeżeli przebywam w innym państwie, a dłużnik przebywa w danym państwie członkowskim:

15.1 Czy mogę złożyć wniosek bezpośrednio do takiego organu lub organizacji prywatnej w danym państwie członkowskim?

Jeżeli wierzyciel alimentacyjny przebywa w innym państwie członkowskim UE, a dłużnik alimentacyjny przebywa na Łotwie, wierzyciel może zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 4/2009 złożyć wniosek do organu centralnego państwa, w którym zamieszkuje wierzyciel. W ramach wniosku można zwrócić się o wydanie orzeczenia nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na Łotwie, gdzie zamieszkuje dłużnik lub orzeczenia nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych i wytoczenie powództwa o ustalenie ojcostwa na Łotwie. Dotyczy to również orzeczenia stwierdzającego wykonalność orzeczenia zagranicznego sądu nakazującego odzyskanie należności na Łotwie lub też orzeczenia wykonującego orzeczenie zagranicznego sądu. Na podstawie rozporządzenia organ centralny innego państwa dochowa niezbędnych formalności i przekazuje wniosek wierzyciela łotewskiemu organowi centralnemu ustanowionemu na podstawie rozporządzenia (WE) 4/2009. Łotewski organ centralny – Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego – udzieli pomocy wnioskodawcy zagranicznemu w przedłożeniu orzeczenia wydanego przez sąd innego państwa do celu wykonania lub uznania i wykonania na Łotwie lub udzieli pomocy powodowi w złożeniu wniosku o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych do sądu łotewskiego właściwego dla miejsca, w którym zamieszkuje dłużnik, lub wniosku o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych wraz z powództwem o ustalenie ojcostwa na Łotwie.

Jeżeli uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa cywilnego procesowego jest niemożliwe, lub jeżeli dłużnik wykonuje orzeczenie sądu nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego, osoba, która zamieszkuje na stałe wraz z dzieckiem na Łotwie, w przypadku gdy oboje są zameldowani na Łotwie, może wystąpić do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego z wnioskiem o wypłacenie świadczeń alimentacyjnych.

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 4/2009 można zwrócić się do organu centralnego państwa zamieszkania. Osoba zamieszkująca na Łotwie może zwrócić się do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego do celu:

uzyskania orzeczenia nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym zamieszkuje pozwany;

uzyskania orzeczenia nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych wraz z ustaleniem ojcostwa w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym zamieszkuje pozwany;

w przypadku gdy orzeczenie nakazujące odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zostało już wydane – do celu uzyskania uznania tego orzeczenia, uzyskania tytułu wykonawczego i wykonania w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym zamieszkuje pozwany.

Jeżeli uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa cywilnego procesowego jest niemożliwe, lub jeżeli dłużnik wykonuje orzeczenie sądu nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego, osoba, która zamieszkuje na stałe wraz z dzieckiem na Łotwie, w przypadku gdy oboje są zameldowani na Łotwie, może wystąpić do Administracji Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego z wnioskiem o wypłacenie świadczeń alimentacyjnych.

Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija (Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego)

Adres: Pulkveža Brieža iela. 15, Rīga

LV-1010, Łotwa

Nr telefonu: +371 67830626

Faks: +371 67830636

Adres e-mail: pasts@ugf.gov.lv

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 4/2009 funkcję organu centralnego na Łotwie pełni Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego.

Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego wypłaca w zastępstwie dłużnika świadczenia alimentacyjne na rzecz wierzyciela, jeżeli uznano, że wykonanie orzeczenia sądu nakazującego odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa

cywilnego procesowego jest niemożliwe, lub jeżeli dłużnik wykonuje orzeczenie nakazujące odzyskanie należności, ale nie płaci minimalnej kwoty świadczenia alimentacyjnego.

16 Czy dane państwo członkowskie związane jest Protokołem haskim z 2007 r.?

Łotwa jest stroną Protokołu haskiego z 2007 r.

17 Jeżeli dane państwo członkowskie nie jest związane Protokołem haskim z 2007 r., jakie prawo ma zastosowanie do roszczenia alimentacyjnego zgodnie z przepisami międzynarodowego prawa prywatnego? Jakie są odpowiednie przepisy międzynarodowego prawa prywatnego?

Łotwa jest stroną Protokołu haskiego z 2007 r.

18 Jakie są przepisy dotyczące dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach transgranicznych w UE zgodnie ze strukturą rozdziału V rozporządzenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych?

Zgodnie z art. 43 kodeksu postępowania cywilnego następujące osoby są zwolnione z uiszczania kosztów sądowych na rzecz państwa:

powodowie w przypadku roszczeń o odzyskanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka lub rodzica i w przypadku powództwa o ustalenie ojcostwa,

jeżeli powództwo wytoczono wraz ze zgłoszeniem roszczenia o odzyskanie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka;

wnioskodawcy w przypadku uznania lub uznania i wykonania orzeczenia sądu innego państwa dotyczącego świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka lub rodzica;

pozowani w sprawach dotyczących obniżenia wysokości świadczeń alimentacyjnych orzeczonych przez sąd na rzecz dziecka lub rodzica.

Jeżeli pozew o odzyskanie świadczenia wyrównawczego składa były małżonek lub wnioskodawca dochodzący uznania lub uznania i wykonania orzeczenia sądu innego państwa dotyczącego odzyskania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych na rzecz byłego małżonka lub innej osoby, zgodnie z art. 43 sąd lub sędzia, biorąc pod uwagę sytuację finansową osoby fizycznej, może częściowo lub w całości zwolnić powoda z zapłaty kosztów sądowych na rzecz państwa lub może odroczyć zapłatę kosztów sądowych na rzecz państwa lub też zarządzić zapłatę w ratach.

Na Łotwie zagranicznym powodom lub wnioskodawcom, którzy są uprawnieni do pomocy prawnej na mocy rozporządzenia (WE) nr 4/2009, pomocy prawnej udziela organ centralny ustanowiony na podstawie rozporządzenia, którym jest Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego. Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego zapewnia pomoc prawną i reprezentację przed łotewskimi sądami i organami egzekucyjnymi krajowym wierzycielom alimentacyjnym i zagranicznym wierzycielom uprawnionym do pomocy prawnej na mocy rozporządzenia.

19 Jakie środki przyjęło dane państwo członkowskie w celu zapewnienia wykonywania zadań opisanych w art. 51 rozporządzenia w sprawie świadczeń alimentacyjnych?

Na Łotwie znowelizowano szereg ustaw i rozporządzeń krajowych, aby umożliwić organowi centralnemu ustanowionemu na podstawie rozporządzenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych pełnienie zadań określonych w art. 51. Po zmianach w ustawach i rozporządzeniach łotewskich zapewniono przyznawanie pomocy prawnej transgranicznym wierzycielom lub wnioskodawcom uprawnionym do pomocy prawnej zgodnie z wymogami rozporządzenia, w tym reprezentację danej osoby w sądzie i przed organami egzekucyjnymi. W celu określenia miejsca, w którym dłużnik lub wierzyciel zamieszkuje na Łotwie, lub w celu uzyskania informacji na temat dochodów dłużnika lub wierzyciela i lokalizacji jakiegokolwiek należącego do nich mienia znajdującego się na Łotwie łotewski organ centralny, tj. Administracja Alimentacyjnego Funduszu Gwarancyjnego, ma bezpośredni dostęp do różnych łotewskich rejestrów zawierających te informacje. Informacje, które organ centralny może uzyskać bezpośrednio z odpowiednich rejestrów, mogą umożliwić mu pozyskanie dokumentów i dowodów. W celu wszczęcia lub ułatwienia postępowania, uzyskania niezbędnych środków tymczasowych i pozyskania dowodów Administracja Funduszu ma prawo występować do sądów łotewskich w imieniu odpowiednich powodów lub wnioskodawców. Administracja Funduszu może w imieniu powoda wytoczyć powództwo o ustalenie ojcostwa lub macierzyństwa dziecka bezpośrednio przed sąd, jeżeli powództwo wytacza się wraz z powództwem o odzyskanie należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych.

Ostatnia aktualizacja: 07/02/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

W związku z wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej państwa członkowskie aktualizują obecnie niektóre strony portalu zawierające treści krajowe. Jeżeli dana strona zawiera treści, które nie zostały jeszcze dostosowane w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa, jest to niezamierzone i zostanie wkrótce skorygowane.